

Качур І. В.,
аспірант кафедри англійської філології і перекладу
факультету перекладачів
Київського національного лінгвістичного університету

СУЧАСНА ЛІНГВІСТИЧНА ТЕОРІЯ МЕТОНІМІЇ: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ І ДИСКУРСИВНИЙ ПІДХОДИ

Анотація. У статті розглянуто теорію метонімії в межах сучасних напрямів мовознавчих розвідок. Надано тлумачення метонімії у когнітивній лінгвістиці, представлено теоретичні напрацювання розгляду метонімії за допомогою фреймів, ІКМ та концептосфер, зокрема, описано класифікації метонімії, її когнітивні операції, моделі концептуальної інтеграції з метафорою. Розглянуто поняття дискурсивної метонімії та її видів, систематизовано функції метонімії у персональних та інституціональних типах дискурсу.

Ключові слова: метонімія, фрейм, ІКМ, концептосфера, когнітивні операції, дискурсивна метонімія, функції метонімії.

Постановка проблеми. Однією з пріоритетних парадигм у сучасній лінгвістиці є когнітивно-дискурсивна парадигма, що спрямована на вивчення процесу комунікації із врахуванням не лише соціопрагматичних параметрів спілкування, але й когнітивних процесів сприйняття і породження дискурсу. Метонімія теж займає важливу нішу в інтегративних дослідженнях, цьому посприяли становлення когнітивної риторики, передусім сфокусованої на концептуальній метафорі, а також загальна орієнтація лінгвістичної науки на функціональний аспект мови, що зумовлює необхідність аналізу мовних одиниць у дискурсі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Так, питання дискурсивної ролі метонімії цікавить як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. У такому ключі метонімія вивчається на матеріалі фінансового дискурсу [1], кримінального дискурсу [2], дискурсу новин [3], дискурсу преси [4], художнього [5–7] і поетичного дискурсу [8], а також у дискурсивних спільнотах [9]. Лінгвокогнітивна теорія метонімії представлена працями, в яких явище метонімії пояснюється за допомогою таких структур знання, як фрейми [11–14], ІКМ [15; 16] та концептосфери [17–20]. Важливо систематизувати напрацьовані здобутки в межах кожного напрямку, щоб мати системне уявлення про сучасну лінгвістичну теорію метонімії для її подальшого комплексного вивчення у різних дискурсивних жанрах.

Метою статті є надання систематизованого огляду головних здобутків у теорії метонімії в межах лінгвокогнітивного і дискурсивного підходів.

Виклад основного матеріалу. Так, сьогодні традиційне розуміння метонімії у когнітивній лінгвістиці таке: «Метонімія – це когнітивний процес, під час якого одна концептуальна одиниця (річ, подія, властивість) – корелят – забезпечує ментальний доступ до іншої концептуальної одиниці – референта – в межах одного й того ж фрейму, концептосфери або ідеалізованої когнітивної моделі (ІКМ)» [10, с. 99]. Як бачимо, лінгвісти-когнітивісти розглядають такий зв'язок у фреймах, ІКМ або концептосферах, що відкриває можливості для аналізу різних аспектів цього когнітивного явища.

Ключовим поняттям першого підходу є термін *фрейм*, що у 70-х рр. XX століття запропонував М. Мінський, виконуючи дослідження у галузі штучного інтелекту, і визначив його як структуру даних для репрезентації стереотипної ситуації, схожої на бланк з порожніми клітинками, які необхідно заповнити; ці клітинки є компонентами фрейму – слоти, що використовуються для наповнення відповідною інформацією [21, с. 245]. Потім, у 80-х рр. XX століття, Ч. Філмор запозичив термін для опису семантики слова і потрактував його як систему концептів, пов'язаних таким чином, що для розуміння одного з них необхідно розуміти цілу структуру, до якої він входить [22, с. 111]. Метонімічна суміжність виникає на основі відношень між концептами / слотами в межах фрейму, концептами / слотами і фреймом, а також між пов'язаними фреймами [13, с. 174]. Відповідно, з позицій фреймової семантики метонімічне значення утворюється внаслідок згортання фрейму до слоту, а багатозначність, спричинена метонімією, пояснюється перенесенням назви з одного слоту фрейму на інший [11; 12].

Вивчаючи метонімічний зв'язок у фреймах, А. Бленк проводить чітку межу між метоніміями, що виникають в межах фреймів, які характеризуються статичністю, і тими, що утворюються зі сценаріїв динамічного різновиду фреймів [13]. Наприклад, у метонімії *I like Mozart* ми вживаємо ім'я відомого композитора замість його творчості, тут концепти ВИКОНАВЕЦЬ і ПРОДУКТ функціонують у фреймі і часова складова неістотна. Натомість метонімія на кшталт *put the kettle on*, де використано модель ОКРЕМА ДІЯ замість ЦІЛОЇ ПОСЛІДОВНОСТІ ДІЙ, активує сценарій процесу чаювання згадуванням лише початкової дії «поставити чайник».

Інша когнітивна структура, за допомогою якої вивчають метонімію, – це ідеалізована когнітивна модель (ІКМ), яку визначають як ідеалізовану модель досвіду [15], що зображується у вигляді мережі; ІКМ характеризується енциклопедичністю, абстрактністю, формується у процесі взаємодії із навколишнім світом, враховуючи також культурний і тілесний досвід людини, тому відзначається певною ідіосинкретичністю, тобто має індивідуальні суб'єктивні варіації [15; 16].

Дж. Лакофф розглядає метонімічні перенесення як один із чотирьох структурних принципів побудови ІКМ поряд із пропозиційними моделями, образами-схемами (англ. *image-schemas*) і метафоричними перенесеннями. Проте Ж. Літлмор услід за Р. Мендосою відходить від позиції виокремлення метонімічних ІКМ як статичних когнітивних моделей і розуміє метонімію більше як «динамічний» когнітивний механізм, що активується завдяки асоціаціям, які виникають із мережевих зв'язків у пропозиційних ІКМ [9, с. 10].

Ґрунтуючись на такому підході, З. Кьовечеш і Г. Радден розробили детальну класифікацію метонімічних перенесень

за ієрархічним принципом. Так, вчені виділяють дві головні категорії метонімії, такі як ЧАСТИНА і ЦІЛЕ та ЧАСТИНА і ЧАСТИНА; 21 тип перенесень ЧАСТИНА і ЦІЛЕ реалізуються в ІКМ «фізичні об'єкти», «шкали», «структури», «події», «категорія і її члени», «категорія і її властивості»; 43 типи перенесень ЧАСТИНА і ЧАСТИНА виникають в ІКМ «дії», «сприйняття», «причинності», «виробництва», «контролю», «володіння», «включення», «місцезнаходження», «знаковості» та «модифікації словесної форми». Наведена типологія показує, що метонімічні перенесення виникають не у всіх ІКМ, наприклад, компоненти ІКМ «обличчя» ніс чи брови не можна вжити замість інших компонентів цієї ІКМ, скажімо, очей або цілого обличчя, незважаючи на наявність між ними суміжного зв'язку у просторі. Проте в ІКМ «сприйняття» виникає концептуальна метонімія ЕМОЦІЯ замість ПРИЧИНИ ЕМОЦІЇ, як у реченні *She is my joy* замість *She makes me be happy* [16].

Беручи за основу ІКМ як систему, в якій реалізуються метонімічні зв'язки, З. Кьовечеш і Г. Радден також визначають когнітивні принципи, що пояснюють конвенціональність певних корелятивів на позначення відповідних референтів (англ. *vehicle-to-target-routes*) [16, с. 43–51]. Наприклад, антропоцентричний погляд на світ і наша взаємодія з ним впливають на те, що, вибираючи корелят, ми віддаємо перевагу людському фактору над нелюдським (як у метонімії ВИРОБНИК замість ПРОДУКТУ), суб'єктивному над об'єктивним (наприклад, СПРИЙНЯТТЯ замість РЕЧІ / ПОДІЇ, ЩО СПРИЙМАЄТЬСЯ), конкретному над абстрактним (наприклад, ФІЗИЧНИЙ ПРОЯВ ЕМОЦІЇ замість ЕМОЦІЇ) тощо. Усі закономірності систематизовано у три групи: а) принципи, що виходять із досвіду людини; б) принципи, що базуються на вибірковості сприйняття; в) принципи, зумовлені культурними вподобаннями. Важливо, що порушення зазначених когнітивних і комунікативних принципів приводить до створення «живих» метонімії (англ. *vivid*), що може пояснюватися прагненням автора досягти певного риторичного ефекту або зумовлено ситуативним контекстом [16, с. 43–51].

Досить продуктивним є розгляд метонімічних перенесень в термінах концептосфер. При цьому концептосфера (англ. *domain*) розуміється як структура фонових знань, в контексті якої осмислюється концепт; компонентами концептосфери є підсфери, а концептосфери, що корелюють із певним концептом, утворюють матрицю концептосфер [18; 23]. Як уже зазначалося, метонімічний зв'язок виникає між двома (під)сферами в межах спільної концептосфери / матриці концептосфер [18, с. 178]. За такого підходу виявлено когнітивні операції, що складають основу метонімії, та систематизовано типи взаємодії метафори й метонімії.

Так, ключовою для метонімії визначають операцію *висвітлення* (англ. *highlighting*), що полягає у ментальній активації (під)сфери у матриці концептосфер [17, с. 224; 18]. Наприклад, у реченні *Proust is tough to read* метонімічно вжито фамілію Пруст на позначення творчості цього модерніста; літературний доробок Марселя Пруста є важливою підсферою знань про письменника, але не важливішою від того, що Пруст перш за все є особистістю, людиною. Таким чином, у вищенаведений метонімії висвітлюється другорядна підсфера ЛІТЕРАТУРНІ РОБОТИ в межах матриці концептосфер, що корелює із концептом ПРУСТ [17, с. 224].

А. Барселона наполягає на тому, що метонімії притаманна когнітивна операція *мапування*, суть якої полягає у проектуванні однієї структури на іншу таким чином, що деякі компо-

ненти, риси і властивості проєктованої структури накладаються на їх аналоги в іншій структурі; зазначена операція визначальна для метафори і має симетричний характер, оскільки корелят і референт мають базовий рівень структурної відповідності. У метонімії ж мапування асиметричне, оскільки під час розуміння ЧАСТИНИ замість ЦІЛОГО структура ЧАСТИНИ не відповідає структурі ЦІЛОГО, а мапування відбувається, коли встановлюється відповідність між (під)сферами в межах матриці загалом за умови ментальної активації певної (під)сфери [17, с. 225].

Виходячи із відношень включення між концептосферами корелята і референта, Р. Мендоса і В. Дієс визначають дві інші когнітивні операції, а саме *звуження* та *розширення* концептуального матеріалу [20, с. 496–499]. Так, під час визначення референта метонімії у реченні *Nixon bombed Hanoi* думка рухається від концептуально багатшої концептосфери корелята ГОЛОВНОКОМАНДУВАЧ США до її підсфери ВІЙСЬКОВА АВІАЦІЯ США, отже, виконується когнітивна операція звуження. Операцію розширення можна проілюструвати таким прикладом: *The pork chop left without paying*, де концептуально бідніший корелят *pork chop*, що репрезентує підсферу ЗАМОВЛЕННЯ, активує ментальний доступ до концептуально багатшого референта ПОКУПЕЦЬ [20, с. 497–498].

Вивчення метонімії в термінах концептосфер дає змогу також описати випадки її взаємодії з метафорою; існує думка про те, що таких прикладів навіть більше, ніж прикладів метонімії у чистому вигляді [24]. Метафора й метонімія – окремі когнітивні механізми, проте не взаємовиключні, оскільки концептуальні метафора й метонімія можуть стосуватися одних і тих самих концептосфер і, відповідно, взаємодіяти в їх межах. Така інтеграція метафори і метонімії отримала назву «метафтонімія», термін запропоновано Л. Гуссенсом [24, с. 50], проте його дослідження обмежується ідіоматичною лексикою, що містить слова на позначення частин тіла. Р. Мендоса і В. Дієс надають більш детальний та універсальний опис моделей такої взаємодії, виходячи з того, що метонімічні когнітивні операції звуження та розширення відбуваються у кореляті або референті метафори і відіграють другорядну роль у метафоричному мапуванні [20, с. 518–528]. Відповідно, вчені пропонують чотири типи взаємодії метафори й метонімії: метонімічне розширення корелята метафори, метонімічне звуження корелята метафори, метонімічне розширення референта метафори, метонімічне звуження референта метафори. Автори класифікації зауважують, що існують підтипи вказаних моделей, оскільки метонімічні операції звуження / розширення можуть охоплювати корелят або референт метафори як повністю, так і частково [20].

Загалом лінгвокогнітивна теорія метонімії пропонує достатньо дослідницьких інструментів для аналізу концептуальних особливостей метонімії у різних типах дискурсу.

Метонімія становить інтерес для дослідників не лише як механізм мислення й категоризації людського досвіду, але й як дискурсивне явище, що зумовлено загальною спрямованістю сучасної лінгвістики на вивчення дискурсивних особливостей тропеїки. Дискурсивний підхід у дослідженні метонімії включає розробку типології метонімічних позначень, що є релевантними елементами відповідного типу дискурсу [6], окреслення їх функцій [1–5; 7–9] та власне формулювання визначення дискурсивної метонімії [5; 6; 8].

Так, насамперед *дискурсивну метонімію* характеризують як спосіб номінації, що демонструє ту властивість мови,

яку О.С. Кубрякова описує в «теорії айсберга» як можливість залишати за межами тексту невербалізовану інформацію [25, с. 211; 8, с. 3; 5, с. 92–102]. Доступ до цієї інформації стає можливим за умови застосування когнітивного механізму інференції, або логічного умовиводу [25, с. 211]. Правильне застосування цього механізму, тобто адекватне сприйняття тексту, зумовлене відображеною у мові універсальністю людського досвіду, знань людини про світ та про себе. Якщо в адресата недостатньо цих знань, тоді метонімічний зсув як дискурсивний прийом може призвести до нерозуміння; навпаки, якщо загадка розгадана, читач отримує особливе задоволення від процесу читання, що за силою впливу перевершує багато інших стилістичних прийомів [6, с. 542]. Відповідно, дискурсивна метонімія виникає в межах тексту і поза ним не існує [5; 8]. При цьому текст тлумачать як абстрактний теоретичний конструкт, що реалізується у дискурсі [26, с. 104].

Грунтуючи своє дослідження на матеріалі художнього дискурсу, О.В. Раєвська виокремлює такі типи дискурсивної метонімії: а) метонімія частини і цілого; б) гіперо-гіпонімічна; в) еліптична, коли словосполучення або речення скорочується до іменника, який представляє рему висловлювання; г) ад'єктивна, або зміщене означення; д) метонімічне позначення ситуації через один із її компонентів; е) метонімічне речення; є) непрямі мовленнєві акти [6]. Запропонована класифікація відображає лише найбільш істотні типи дискурсивної метонімії і базується на структурних особливостях тропу.

Лінгвісти, що вивчають метонімію у дискурсі масової комунікації, підкреслюють її маніпулятивний потенціал, оскільки метонімія часто вживається та сприймається неусвідомлено завдяки меншій експресивності порівняно із метафорою та завдяки своїм когнітивним властивостям [1; 2; 9, с. 103]. Отже, метонімія може впливати на думку реципієнта стосовно тих чи інших соціальних явищ.

Зокрема, метонімія використовується для *позитивної та негативної репрезентації* завдяки своїй когнітивній операції висвітлення, адже коли активується лише один аспект, як правило, складного багатогранного поняття, то можна нейтралізувати негативний заряд повідомлення та висвітлити позитивні сторони описуваних явищ [2, с. 418], і навпаки. Наприклад, коли замість конкретної назви скоєного злочину вживаються слова *situation* (ситуація), *the issue* (проблема) або *unfortunate event* (нещастя), активується метонімічна модель СПРОЩЕНА ПОДІЯ замість КОНКРЕТНОЇ ПОДІЇ, відбувається розширення концептосфери референта так, що лексика з негативною конотацією заміщується загальними нейтральними виразами [2, с. 412].

Окрім того, метонімія – це основа *формування стереотипів* [27; 15, с. 79; 9] знову ж таки завдяки операції висвітлення. Використання метонімічних перенесень ХАРАКТЕРНА РИСА замість ЛЮДИНИ, ПІДКАТЕГОРІЯ замість КАТЕГОРІЇ обов'язково приводить до того, що цілком неоднорідні групи людей класифікують спрощено, а це створює підґрунтя для появи стереотипів. Зокрема, у консервативних релігійних спільнотах оперують такою лексикою, як *sinner* (грішники), *adulterers* (перелюбники), *non-believers* (невіруючі), у такому разі референція до певних категорій людей відбувається шляхом висвітлення лише одного аспекту їхньої поведінки чи статусу [9, с. 90].

Дослідники виокремлюють таку функцію метонімії, як *забезпечення нечіткості повідомлення* [3; 9, с. 96–99]. Відомо,

що журналісти нерідко уникають конкретики і з цією метою здебільшого використовують метонімію власних назв, яка відзначається властивістю мати неоднозначну або подвійну референцію. Поширеними є такі метонімічні перенесення, як УСТАНОВА замість ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ОСОБИ / РІШЕННЯ, прийнятого у ній, МІСЦЕ замість ОСОБИ / УСТАНОВИ / ПОДІЇ, КРАЇНА замість МЕШКАНЦІВ / КЕРІВНИЦТВА [3]. Окрім того, така нечіткість може слугувати зміщенню фокусу уваги від відповідальної чи винної особи [3], що є одним із прийомів позитивної репрезентації.

Фактично метонімія – це засіб сказати про щось непрямо, тому метонімія є ідеальною основою для *створення евфемізмів*, коли необхідно уникнути прямої денотації негативних явищ, які можуть збентежити співрозмовника чи створити незручну в етикетному сенсі ситуацію [9, с. 93]. Таке функціонування метонімії характерне як інституціональним, так і особистісно-орієнтованим типам дискурсу. Наприклад, під час евфемізації у політичному та діловому дискурсах часто використовується метонімічна модель ЧАСТИНА СЦЕНАРІЮ замість ЦІЛОГО СЦЕНАРІЮ, як у *air support* (допомога з повітря), що вживається на позначення бомбардувань та вбивств людей [9, с. 93].

Простежено, що метонімія може слугувати основою створення професійного сленгу і жаргону. Наприклад, лікарі й медсестри часто метонімічно вживають слово *bed* на позначення медперсоналу й обладнання необхідного для облаштування лікарняного ліжка, тому коли вони кажуть *there are not enough beds* (недостатньо ліжок), то мають на увазі, що у них недостатньо ресурсів для облаштування лікарняних місць [9, с. 85–90]. Люди, котрі не належать до цієї сфери діяльності чи дискурсивної спільноти, не знають цього специфічно дискурсивного значення.

Неодноразово наголошується на властивості метонімії *забезпечувати когезію та когерентність тексту*, утвореного у певному дискурсі [3; 9]. Помічено, що, зокрема, гіперо-гіпонімічна, топонімічна, каузальна метонімія, синекдоха використовуються в анафоричній референції [28; 6; 3, с. 96–98; 29; 9, с. 75]. Зв'язність тексту забезпечується тому, що антецедент анафори активує не тільки своє безпосереднє означуване, але й цілу мережу пов'язаних з ним концептів та / або референтів, а надалі мовець може згадувати їх з більшою легкістю, ніж аналогічні, але не активовані концепти й референти [28; 6, с. 5]. Більш того, метонімія бере участь в екзофоричній референції, тобто корелят метонімії активує цілий комплекс інформації, який знаходиться за межами тексту [9, с. 82], тому метонімія також виконує функцію *забезпечення когезії та когерентності дискурсу* [3, с. 108]. Аналізуючи метонімію у художньому дискурсі, І.А. Трубенко вважає за доцільне розмежувати функції «художньої метонімії» на текстові і дискурсивні. До текстових функцій дослідник зараховує *метафору твірну, експресивну і текстоорганізуючу*. Перша функція зумовлена тим, що метонімія може слугувати когнітивною основою для створення метафори [30, с. 407–434]. Експресивна функція представлена інтенсифікательною, що полягає в акцентуації якостей описуваного об'єкта релевантних у зображуваній ситуації твору, та ідентифікательною, що ґрунтується на виокремленні предмета мовлення зі сфери спостереження [7, с. 13]. Текстоорганізуюча функція метонімії полягає у тому, що композиційна структура художнього твору вибудовується за метонімічною моделлю, наприклад, ЧАСТИНА замість ЦІЛОГО, коли в оповіданні може

зображуватися день із життя героя на позначення усього його життя [7, с. 11].

Власне дискурсивними функціями художньої метонімії визначено *тематизуючу і символотвірну функції*. Дослідник трактує їх як дискурсивні, оскільки вони корелюють з вертикальним контекстом і когнітивними особливостями ідиостиля письменника [7, с. 13]. У такому випадку тематизуюча функція художньої метонімії полягає в акцентуації ключових концептів, які складають індивідуально-авторську картину світу. Символотвірна функція реалізується, якщо метонімія чи метонімічна деталь неодноразово вживається в одному або декількох творах, її використання зумовлене додатковим вертикальним контекстом, а також якщо метонімія взаємодіє з іншими тропами у мікро- та макроконтрактах [7, с. 13] і навіть утворює політроп [5, с. 119–131].

Висновки. Таким чином, в межах лінгвокогнітивного підходу витлумачення метонімії ґрунтується на наявності зв'язку між двома елементами, один із цих елементів репрезентується у мовленні (корелят), інший мається на увазі (референт). Цей зв'язок називають концептуальною суміжністю, і виникає він між компонентами певної системи знання, що формується у людини з набутого нею досвіду та енциклопедичних знань про світ. Ключовими для метонімії когнітивними операціями є висвітлення, мапування, звуження та розширення. Завдяки зазначеним операціям метонімія функціонує у дискурсі для позитивної / негативної репрезентації, підсилення стереотипів, утворення евфемізмів, створення нечіткості повідомлення; більш того, метонімія здатна забезпечувати когезію та когерентність тексту і дискурсу, виконувати експресивну, метафоротвірну, тематизуючу, символотвірну функції.

Перспективними є дослідження ролі метонімії у комунікативних стратегіях різних жанрів і типів дискурсу та опис зумовленості дискурсивної значущості метонімії її лінгвокогнітивними властивостями.

Література:

- Catalano T. The language of money: How verbal and visual metonymy shapes public opinion about financial events / T. Catalano, L.R. Waugh // *International Journal of Language Studies*. – 2013. – Vol. 7, № 2. – P. 31–60.
- Catalano T. The ideologies behind newspaper crime reports of Latinos and Wall Street/CEOs: A critical analysis of metonymy in text and image / T. Catalano, L.R. Waugh // *Faculty Publications: Department of Teaching, Learning and Teacher Education*. – 2013. – Vol. 10, № 4. – P. 406–426.
- Cislaru G. Metonymic Modeling of Discourse, Discourse Modeling of Metonymy. The Case of the Place-Name Based Metonymies / G. Cislaru // *Culture, Language and Representation*. – 2007. – Vol. 5. – P. 93–110.
- Голуб І.О. Метафора та метонімія як засоби вираження стратегії дискримінації у німецькомовній пресі / І.О. Голуб // *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. – 2011. – Вип. 65, № 953. – С. 35–42.
- Анашкина Е.В. Дискурсивный аспект функционирования стилистического приема метонимии (на материале англоязычной художественной прозы) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / Е.В. Анашкина. – М., 2003. – 220 с.
- Раевская О.В. О некоторых типах дискурсивной метонимии / О.В. Раевская // *Известия АН СЛЯ*. – 1999. – Т. 58. – С. 19–24.
- Трубенко І.А. Художня метонімія та її дискурсивний потенціал у прозі англійського модернізму : (на матеріалі творів Вірджинії Вулф і Девіда Герберта Лоуренса) : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / І.А. Трубенко. – К., 2010. – 22 с.
- Акішина М.О. Дискурсивна метонімія / М.О. Акішина. – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://linguistics.kspu.edu/webfm_send/1464.
- Littlemore J. *Metonymy: Hidden Shortcuts in Language, Thought and Communication* / J. Littlemore. – Cambridge University Press, 2015. – 227 p.
- Kövecses Z. *Language, Mind and Culture: A Practical Introduction* / Z. Kövecses. – Oxford : Oxford University Press, 2006. – 416 p.
- Кобозева И.М. *Лингвистическая семантика : [уч. пособие]* / И.М. Кобозева. – М. : Эдиториал УРСС, 2000. – 352 с.
- Меликян А.А. Концептуальные модели семантики фразеологических единиц в свете идей когнитивизма (на материале фразеологических единиц библейского происхождения) / А.А. Меликян // *Некоторые проблемы синхронного и диахронного описания языков : межвуз. сб. науч. трудов*. – Пятигорск, 1998. – С. 151–157.
- Blank A. Co-presence and succession: a cognitive typology of metonymy / A. Blank // *Metonymy in Language and Thought* / ed. by K.-U. Panther, G. Radden. – Amsterdam : Benjamins, 1999. – P. 169–193.
- Koch P. Metonymy: unity in diversity / P. Koch // *The Journal of Historical Pragmatics* 2/2. – 2001. – 32 p.
- Lakoff G. *Women, Fire and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind* / G. Lakoff. – Chicago : Chicago University Press, 1987. – 614 p.
- Radden G. Towards a theory of metonymy / G. Radden, Z. Kövecses // *Metonymy in Language and Thought* / ed. by K. Panther, G. Radden. – Amsterdam : Benjamins, 1999. – P. 17–59.
- Barcelona A. Clarifying and applying the notions of metaphor and metonymy within cognitive linguistics: An update / A. Barcelona // *Metaphor and Metonymy in Comparison and Contrast* / ed. by R. Dirven, R. Pörings. – N.Y. : Mouton de Gruyter, 2003. – P. 207–274.
- Croft W. The role of domains in the interpretation of metaphors and metonymies / W. Croft // *Metaphor and Metonymy in Comparison and Contrast* / ed. by R. Dirven, R. Pörings. – N.Y. : Mouton de Gruyter, 2003. – P. 161–207.
- Mendoza R. The Role of Mappings and Domains in Understanding Metonymy / de Ruiz Ibáñez F.J. Mendoza // *Metaphor and Metonymy at the Crossroads* / ed. by A. Barcelona. – N.Y. : Mouton de Gruyter, 2000. – P. 109–132.
- Mendoza de R. Patterns of Conceptual Interaction / de Ruiz Ibáñez F.J. Mendoza, O.I. Díez Velasco // *Metaphor and Metonymy in Comparison and Contrast* / ed. by R. Dirven, R. Pörings. – N.Y. : Mouton de Gruyter, 2003. – P. 489–532.
- Minsky M. *The society of mind* / M. Minsky. – N.Y. : Simon & Schuster, 1988. – 339 p.
- Fillmore Ch. *Frame semantics* / Ch. Fillmore // *Linguistics in the Morning Calm*. – Seoul : Hanshin Publishing Co., 1982. – P. 111–137.
- Жаботинская С.А. Модели репрезентации знаний в контексте различных школ когнитивной лингвистики: интегративный подход / С.А. Жаботинская // *Когнитивные исследования языка. Типы знаний и проблемы их классификации : сб. науч. трудов / ред.: Е.С. Кубрякова, Н.Н. Болдырев*. – М. ; Тамбов : Издательский дом ТГУ им. Г.Р. Державина, 2008. – Вып. III. – С. 61–74.
- Goossens L. *Metaphonymy: The interaction of metaphor and metonymy in expressions for linguistic action* / L. Goossens // *Metaphor and Metonymy in Comparison and Contrast* / ed. by R. Dirven, R. Pörings. – N.Y. : Mouton de Gruyter, 2003. – P. 435–469.
- Кубрякова Е.С. Понимание текста: инференция и области ее действия / Е.С. Кубрякова // *Семантика языковых единиц*. – Доклады V Международной конференции. – М., 1996. – С. 20–23.
- Дейк ван Т.А. *Язык. Познание. Коммуникация* / Т.А. ван Дейк ; под ред. В.И. Герасимова ; вступ. ст. Ю.Н. Караулова, В.В. Петрова. – М. : Прогресс, 1989. – 312 с.
- Chilton P.A. *Politics and Language* / P.A. Chilton // *The Encyclopedia of Language and Linguistics* / ed. R.E. Asher. – N. Y. : Pergamon Press, 1994. – P. 3214–3221.

28. Кибрик А.А. Анафора /А.А. Кибрик // Энциклопедия Кругосвет, Универсальная научно-популярная онлайн-энциклопедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/lingvistika/ANAFORA.html.
29. Al-Sharafi A. Textual Metonymy: A Semiotic Approach / A. Al-Sharafi. – Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2004. – 240 p.
30. Radden G. How metonymic are metaphors? / G. Radden // Metaphor and Metonymy in Comparison and Contrast / ed. by R. Dirven, R. Pörrings. – N.Y. : Mouton de Gruyter, 2003. – P. 407–475.

Качур И. В. Современная лингвистическая теория метонимии: лингвокогнитивный и дискурсивный подходы

Аннотация. В статье рассмотрена теория метонимии в границах современных направлений языковедческих исследований. Предоставлено толкование метонимии в когнитивной лингвистике, представлены теоретические наработки рассмотрения метонимии с помощью фреймов, ИКМ и концептосфер, в частности, описаны классификации метонимии, её когнитивные операции и модели концептуальной интеграции с метафорой. Рассмотрено

понятие дискурсивной метонимии и её видов, систематизированы функции метонимии в институциональных и персональных типах дискурса.

Ключевые слова: метонимия, фрейм, ИКМ, концептосфера, когнитивные операции, дискурсивная метонимия, функции метонимии.

Kachur I. Current linguistic conception of metonymy: cognitive and discourse approaches

Summary. The article provides an overview of the conception of metonymy within current cognitive and discourse approaches. It contains the definition of metonymy in cognitive linguistics, theoretical results of metonymy research in terms of frames, ICMs and domains, namely it outlines classifications of conceptual metonymy, cognitive operations and models of conceptual integration with metaphor. The article focuses on the notion of discourse metonymy and its varieties, summarizes the findings of metonymy functions in both personal and institutional discourses.

Key words: metonymy, frame, ICM, domain, cognitive operations, discourse metonymy, functions of metonymy.